

M U N I

L A W

PROCESNÍ ÚKONY

ZAJIŠŤOVACÍ ÚKONY

Mgr. David Čep, Ph.D.

PROCESNÍ ÚKONY

PROCESNÍ ÚKONY

- › úkony, s jejichž provedením nebo zanedbáním spojuje zákon (TŘ, TOPO, ZSM) vznik, změnu nebo zánik trestně procesně právních vztahů
- › mohou se týkat
 - › ZAHÁJENÍ TŘ – záznam o zahájení úkonů trestního řízení, ...
 - › PRŮBĚHU TŘ – důkazní či zajišťovací úkony, opravné prostředky, ...
 - › ZAKONČENÍ TŘ – rozhodnutí o vině a trestu, ...

ZÁSADY DŮLEŽITÉ PRO PROVÁDĚNÍ PROCESNÍCH ÚKONŮ

- › zásada PŘIMĚŘENOSTI a ZDRŽENLIVOSTI
- › § 52 TŘ: povinnost OČTŘ jednat s osobami na úkonu zúčastněnými dle významu a výchovného účelu trestního řízení za současného šetření jejich osobnosti a ústavně zaručených práv
- › § 52a TŘ: užití videokonferenčního zařízení, je-li to potřebné pro ochranu práv nebo vyžadují-li to bezpečnostní nebo jiné závažné důvody
- › zásada OFICIALITY – povinnost OČTŘ konat z úřední povinnosti

› Procesní úkony OČTŘ

- › úkony od zahájení trestního řízení až po vykonávací řízení
- › příp. též úkony prováděné při udělování milosti a použití amnestie a úkony v rámci mezinárodní justiční spolupráce
- › nejdůležitějšími úkony jsou ROZHODNUTÍ OČTŘ

› Procesní úkony STRAN

- › návrhy (návrh na provedení důkazu, ...)
- › žádosti (žádost o propuštění z vazby, ...)
- › opravné prostředky (odvolání, stížnost, ...)

OBSAH PROCESNÍCH ÚKONŮ

- › OBSAH PÚ je určován jejich konkrétní povahou, povahou konkrétního trestního řízení a jednotlivými fázemi trestního řízení
 - › je stanoven hlavně trestním řádem, ale může plynout též z aplikace trestního zákona
- › např. USNESENÍ
 - › § 134 TRŘ stanoví náležitosti obsahu usnesení
 - › konkrétní znění usnesení je závislé na konkrétních okolnostech posuzovaného případu
 - › důležitá je rovněž fáze trestního řízení (je logicky rozdíl mezi obsahem usnesení policejního orgánu o zahájení trestního stíhání a usnesením soudu o zamítnutí odvolání proti odsuzujícímu rozsudku)
 - › obsahuje-li usnesení vymezení skutku, to je závislé na ustanoveních trestního zákoníku (znaky TČ)

- › pro důležité procesní úkony OČTŘ stanoví zákon zvlášt' striktní formu
 - › zabezpečuje dodržování zákonnosti
- › § 55 TR: nestanoví-li zákon jinak, OČTŘ sepisuje o každém úkonu **PROTOKOL**, a to zpravidla při úkonu nebo bezprostředně po něm
- › **ZVUKOVÝ ZÁZNAM** o provedení úkonu (povinný v hlavním líčení)
- › o méně závažných úkonech se sepisuje **ZÁZNAM** (příp. úřední záznam)
 - › např. záznam o nahlížení do spisu, úřední záznam o podání vysvětlení

NÁLEŽITOSTI PROTOKOLU

- › označení orgánu provádějícího úkon
- › místo, čas a předmět úkonu
- › jména úředních osob a jejich funkce
- › jména přítomných stran (jejich zákonných zástupců, obhájců, zmocněnců)
- › výstižné vylíčení průběhu úkonu
 - › podstatný obsah případně vyhlášeného rozhodnutí (např. výrok rozsudku)
- › návrhy stran, poučení
 - › příp. vyjádření poučených osob, námitky proti obsahu protokolu

MÍSTO A ČAS PROCESNÍCH ÚKONŮ

- › PÚ se konají zpravidla v úřední místnosti příslušného OČTŘ v pracovní době
- › z důležitých důvodů i mimo úřední místnost a pracovní dobu
- › úkon může provést i jiný než příslušný orgán – dožádaný orgán, nebo (nesnese-li věc odkladu a nelze-li provést úkon prostřednictvím videokonferenčního zařízení) ho může provést orgán i mimo svůj obvod
- › tzv. výjezdní zasedání soudu – hlavní líčení mimo soudní síň (ojedinělé)

- › ČESKÝ jazyk
- › neovládají-li osoby zúčastněné na trestním řízení (obvinění, svědci) český jazyk (popř. dorozumívají-li se znakovou řečí), přibere se TLUMOČNÍK
 - › do protokolu se zpravidla zapisuje pouze předklad do češtiny
- › předklad některých rozhodnutí do mateřského jazyka obviněného je povinný
 - › usnesení o zahájení trestního stíhání, obžaloba, rozsudek, trestní příkaz, ...

- › podnět k úkonu trestního řízení, příp. sdělení významné pro průběh řízení
- › zpravidla úkony STRAN
 - › návrh na provedení důkazu, žádost o propuštění z vazby, opravné prostředky, ...
- › ale může se jednat též o úkony OČTŘ
 - › návrh státního zástupce na vzetí obviněného do vazby / na vydání příkazu k domovní prohlídce, ...

OBSAH PODÁNÍ

- › označení orgánu, kterému je podání určeno
- › označení osoby, která činí podání
- › označení věci, které se týká
- › vymezení toho, co podání sleduje
- › podpis, datum

FORMA PODÁNÍ

- › podání se posuzuje vždy podle jeho OBSAHU !!!
 - › bez ohledu na jeho formální označení (např. když obviněný nesprávně označí odvolání jako stížnost)
- › lze jej učinit písemně, ústně do protokolu, elektronicky (s elektronickým podpisem), telegraficky, telefaxem nebo dálnopisem
- › **NELZE** jej učinit telefonicky

- › určení času, během něhož může být PÚ příslušným subjektem učiněn
- › **ZÁKONNÉ** lhůty – stanoví přímo zákon (většina lhůt)
 - › 24 hod. pro rozhodnutí soudu o vzetí obviněného do vazby,
 - › 2 měsíce pro podání dovolání,
 - › 4 roky jako maximální lhůta trvání vazby, ...
- › **SOUDCOVSKÉ** lhůty - stanoví soud, příp. jiný OČTŘ
 - › je-li vhodné určit lhůtu dle konkrétní povahy případu (např. lhůta ke zvolení obhájce)
 - › soudcovské lhůty lze prodloužit (zákonnou lhůtu lze prodloužit, příp. zkrátit, jen když to stanoví zákon)
- › **TERMÍN** – konkrétní časové určení procesního jednání
 - › např. konání hlavního líčení dne 8. 3. 2019, odročení hlavního líčení na den 22. 3. 2019 apod.

DORUČOVÁNÍ

› doručování při procesním úkonu

- › např. příkaz k domovní prohlídce se dotčené osobě doručí při jejím provedení

1) doručení do DATOVÉ SCHRÁNKY

2) doručení příslušným OČTŘ nebo provozovatelem poštovních služeb

3) doručení prostřednictvím orgánu obce nebo policejního orgánu

› doručování do VLASTNÍCH RUKOU

- › v některých případech je možný tzv. náhradní způsob doručení uložením písemnosti na 10 dní
- › to neplatí např. u doručování rozsudku, obžaloby, předvolání k hlavnímu líčení atp.
- › některé písemnosti postačí doručit obhájci obviněného, příp. zmocněnci poškozeného/zúčastněné osoby

NAHLÍŽENÍ DO SPISU

- › významné procesní oprávnění stran a jejich zástupců
- › možnost nahlížet do spisu, pořizovat si z něj opisy a výpisy
- › skupiny oprávněných osob
 - › obviněný, poškozený, zúčastněná osoba, obhájci, zmocněnci, zákonní zástupci, znalci
 - › jiné osoby se souhlasem OČTŘ (osoby, jež mohou podat ve prospěch obviněného opravný prostředek)
 - › státní zástupce v řízení před soudem
- › odepření nahlédnutí do spisu v přípravném řízení ze závažných důvodů
 - › hrozba zmaření výsledků přípravného řízení
 - › vyloučení údajů ze spisu o utajovaném svědkovi či informací utajovaných podle zvláštního zákona

ZAJIŠTĚNÍ OSOB V TRESTNÍ ŘÍZENÍ

ZAJIŠTĚNÍ OSOB

- › pro dosažení účelu trestního řízení je důležitá především přítomnost osoby, proti níž se řízení vede (obviněného)
- › v některých případech je nezbytná i přítomnost jiných osob
- › SVĚDCI - předvolání – předvedení (pořádková pokuta do 50.000 Kč)
- › ZNALCI, TLUMOČNÍCI – předvolání – pořádková pokuta do 50.000 Kč
- › STÁTNÍ ZÁSTUPCI, OBHÁJCI – vyrozumění o konání úkonu – podnět ke kárnému postihu
- › jiné osoby (např. poškozený, zúčastněná osoba) – vyrozumění o konání úkonu

PŘEDVOLÁNÍ OBVINĚNÉHO

- › nejběžnější způsob zajištění účasti obviněného na procesních úkonech
 - › zejména na výslechu, na hlavním líčení, ale i jiných úkonech
- › výzva příslušného OČTŘ, aby se obviněný dostavil v určitý termín k úkonu
 - › musí obsahovat označení přesného data a času
- › o některých úkonech se obviněný pouze vyrozumí
 - › není-li osobní přítomnost obviněného na úkonu nutná
 - › např. vyrozumění o nahlížení do spisu, vyrozumění o konání veřejného zasedání o odvolání/stížnosti, ...

POŘÁDKOVÁ POKUTA / PŘEDVEDENÍ OBVINĚNÉHO

- › nedostaví-li se obviněný k úkonu bez dostatečné omluvy ani po řádném předvolání a poučení o možnosti předvedení / uložení pořádkové pokuty
- › **POŘÁDKOVOU POKUTU** do výše 50.000 Kč lze uložit i opakovaně
 - › proti usnesení o uložení pořádkové pokuty lze podat stížnost
- › **PŘEDVEDENÍ** provádí příslušný policejní orgán na žádost OČTŘ
 - › obviněného (popř. svědka) lze předvést i bez předchozího uložení pořádkové pokuty
 - › obviněného lze předvést i bez předchozího předvolání, zejména když se skrývá nebo nemá stálé bydliště

ZADRŽENÍ OBVINĚNÉHO

- › krátkodobé zbavení osobní svobody obviněného
- › musí být dán některý z důvodů vazby
- › policejní orgán o zadržení bezodkladně informuje státního zástupce, který musí podat případný návrh na vzetí do vazby tak, aby byl obviněný předán soudu do 48 hodin od zadržení, jinak musí být propuštěn na svobodu
- › soud poté musí rozhodnout o návrhu na vzetí do vazby do 24 hodin

ZADRŽENÍ PODEZŘELÉHO

- 1) zadržení podezřelého na základě soudního PŘÍKAZU K ZADRŽENÍ
 - › jsou-li dány důvody vazby
 - › osobě podezřelá ze spáchání trestného činu nelze doručit usnesení o zahájení trestního stíhání, nelze ji předvolat, předvést, ani bezodkladně zadržet
- 2) zadržení se SOUHLESEM státního zástupce
 - › v naléhavých případech
 - › jsou-li dány důvody vazby
 - › lze i bez souhlasu státního zástupce (pokud byl obviněný např. zadržen na útěku)

OMEZENÍ OSOBNÍ SVOBODY PODEZŘELÉHO

- › omezení svobody osoby přistižené při spáchání TČ či bezprostředně poté
 - › může provést KDOKOLIV, zadržanou osobu však musí ihned předat policejnímu orgánu
- › jedná se o omezení osobní svobody za účelem
 - › zjištění totožnosti osoby přistižené *in flagranti*
 - › zamezení jejího útěku
 - › zajištění důkazu

PŘÍKAZ K ZATČENÍ

- › vydává soudce na návrh státního zástupce (příp. předseda senátu)
- › zjištění pobytu, zadržení a krátkodobé omezení osobní svobody pol. orgánem
- › podmínky:
 - › existence některého z důvodů vazby
 - › obviněného nelze předvolat, předvést ani zadržet a zajistit tak jeho přítomnost u výslechu
- › policejní orgán musí obviněného předat soudu do 24 hodin od zatčení
- › soud musí do 24 hodin obviněného vyslechnout a rozhodnout o vazbě

- › dočasné zbavení obviněného osobní svobody
- › 3 zákonné důvody vazby:
 - › ÚTĚKOVÁ VAZBA – zabránění vyhýbání se trestnímu stíhání nebo trestu
 - › KOLUZNÍ VAZBA – zabránění maření objasňování skutečností důležitých pro trestní řízení (ovlivňováním svědků či jiným mařením důkazů)
 - › PŘEDSTIŽNÁ VAZBA – zabránění pokračování v trestné činnosti

SUBSIDIARITA VAZBY

- › vazba je krajním prostředkem (*ultima ratio*) k zajištění obviněného
- › může být použita, pouze pokud s ohledem na osobu obviněného a povahu a závažnost TČ nelze jejího účelu dosáhnout jiným (mírnějším) opatřením
- › jiná zajišťovací opatření, jimiž lze dosáhnout účelu vazby
 - › PŘEDBĚŽNÁ OPATŘENÍ
 - › záruka zájmového sdružení nebo jiné důvěryhodné osoby
 - › písemný slib obviněného
 - › dohled probačního úředníka
 - › peněžitá záruka

PŘEDBĚŽNÁ OPATŘENÍ

- › zákaz styku s poškozeným, osobami jemu blízkými či jinými osobami (svědky)
- › zákaz vstupu do společného obydlí obývaného s poškozeným
- › zákaz návštěv nevhodného prostředí, sportovních, kulturních a jiných společenských akcí
- › zákaz vycestování do zahraničí
- › zákaz držení a přechovávání věcí, jež mohou sloužit k páchání TČ
- › zákaz užívání či přechovávání alkoholických nápojů či jiných návykových látek
- › zákaz hazardních her, hraní na hracích přístrojích a sázek
- › zákaz výkonu činnosti, jejíž povaha umožňuje opakování páchání TČ

- › obecná nemožnost použití vazby u méně závažných TČ
 - › u úmyslných TČ, jejichž horní hranice trestní sazby nepřekračuje 2 léta
 - › u nedbalostních TČ, jejichž horní hranice trestní sazby nepřekračuje 3 léta
- › u jiných TČ není použití vazby vyloučeno, ale neměla by být uložena, pokud obviněnému hrozí (vzhledem k jeho osobě a povaze a závažnosti TČ) uložení velmi mírného či alternativního trestu (tj. jiného trestu než NTOS)

DALŠÍ PODMÍNKY VAZBY

- › existence konkrétních skutečností odůvodňujících některý z důvodů vazby
- › do vazby lze vzít pouze **OBVINĚNÉHO**
 - › tj. osobu, proti níž již bylo zahájeno trestní stíhání
- › zjištěné skutečnosti nasvědčují tomu, že stíhaný skutek spáchal obviněný a naplňuje znaky některého z TČ, u kterých lze použít vazbu

TRVÁNÍ VAZBY

- › koluzní vazba max. 3 měsíce
 - › ledaže obviněný již působil na svědky nebo jinak mařil objasňování skutečností důležitých pro tr. řízení
- › celková přípustná doba trvání vazby
 - › 1 rok u přečinů
 - › 2 roky u zločinů
 - › 3 roky u zvlášt' závažných zločinů
 - › 4 roky u TČ, u nichž hrozí uložení výjimečného trestu (20-30 let / doživotí)
 - › 2 měsíců u mladistvých (lze 2krát prodloužit, takže celkově max. 6 měsíců)
 - › 6 měsíců u mladistvých v případě ZZZ (lze 2krát prodloužit, takže celkově max. 18 měsíců)
- › v přípravném řízení lze využít 1/3, v řízení před soudem 2/3 z celkové doby

ROZHODOVÁNÍ O VAZBĚ

› o vazbě rozhoduje SOUD

› nerozhoduje-li o vazbě v hlavním líčení či ve veřejném zasedání, musí o ní rozhodnout ve VAZEBNÍM ZASEDÁNÍ (obviněný má právo být slyšen ohledně jeho vzetí do vazby/ponechání ve vazbě)

› státní zástupce může rozhodnout pouze o propuštění obviněného z vazby

› pokud žádosti obviněného o propuštění z vazby nevyhoví, předloží ji k rozhodnutí soudu

› povinnost průběžného přezkumu důvodnosti vazby

› přezkum se provádí na návrh státního zástupce nejpozději každé 3 měsíce od právní moci posledního rozhodnutí o vazbě, popř. na žádost obviněného o propuštění z vazby

ZAJIŠTĚNÍ VĚCÍ DŮLEŽITÝCH PRO TRESTNÍ ŘÍZENÍ

VĚCI DŮLEŽITÉ PRO TRESTNÍ ŘÍZENÍ

- › věci DOLIČNÉ
- › věci důležité pro DŮKAZNÍ účely
 - › věci, které mohou být pramenem informací důležitých pro trestní řízení
- › věci důležité pro VÝKON některých rozhodnutí
 - › výkon trestu PROPADNUTÍ VĚCI (propadnutí majetku)
 - › výkon ochranného opatření ZABRÁNÍ VĚCI (zabrání části majetku)

VYDÁNÍ A ODNĚTÍ VĚCI

- › každý má povinnost PŘEDLOŽIT věc, kterou má u sebe a která je důležitá pro trestní řízení, orgánu činnému v trestním řízení
- › je-li potřeba věc zajistit, každý má povinnost ji VYDAT – EDIČNÍ povinnost
- › tyto povinnosti se nevztahují na věci, ohledně nichž platí zákaz výslechu
- › nevydá-li osoba věc dobrovolně, může jí být ODŇATA na příkaz OČTŘ (za přítomnosti nezúčastněné osoby) nebo jí může být uložena pořádková pokuta
 - › pořádková pokuta nemůže být uložena obviněnému (zákaz donucení k sebeobviňování)

OSOBNÍ PROHLÍDKA

- › je-li důvodné podezření, že osoba má u sebe věc důležitou pro trestní řízení, popř. zbraň nebo jinou věc, kterou by mohla ohrozit život či zdraví osob
- › **PŘÍKAZ** k osobní prohlídce (ledaže věc nesnese odkladu)
 - › policejní orgán se souhlasem státního zástupce, státní zástupce i soud
- › osobní prohlídku provádí policejní orgán a osoba stejného pohlaví
- › povinná přítomnost nezúčastněné osoby a předchozího výslechu prohlížené osoby, ledaže věc nesnese odkladu a výslech nelze provést okamžitě

DOMOVNÍ PROHLÍDKA

- › je-li důvodná obava, že v obydlí se nachází věc důležitá pro trestní řízení nebo osoba podezřelá ze spáchání TČ
- › OBYDLÍM se rozumí dům, byt nebo jiná prostora sloužící k bydlení
 - › např. i rekreační chalupy, chaty, hotelové pokoje, karavany apod.
- › potřebný soudní PŘÍKAZ k domovní prohlídce
- › předchozí výslech osoby, u níž byla nařízena domovní prohlídka a její přítomnost (i přítomnost nezúčastněné osoby) u provádění prohlídky

PROHLÍDKA JINÝCH PROSTOR A PŮZEMKŮ

- › jiné neveřejné prostory, které nejsou obydlím
 - › např. automobily (mimo obytných karavanů), kancelářské či podnikatelské prostory atp.
- › potřebný soudní PŘÍKAZ k prohlídce, ledaže
 - › dotčená osoba s provedením prohlídky písemně souhlasí (postačí pak vyrozumět SZ/soud)
 - › věc nesnese odkladu (policejní orgán však musí bezodkladně obstarat dodatečný souhlas soudu)
- › předchozí výslech osoby, u níž byla nařízena prohlídka a její přítomnost u provádění prohlídky (nemusí být přítomna nezúčastněná osoba)

VSTUP DO OBYDLÍ, JINÝCH PROSTOR A NA POŽEMEK

- › i bez předchozího příkazu (příp. dodatečného souhlasu) OČTŘ
- › jestliže věc nesnese odkladu a vstup je nezbytný pro ochranu života či zdraví osob nebo pro ochranu jiných práv a svobod nebo pro odvrácení závažného ohrožení veřejné bezpečnosti a pořádku
- › může sloužit i k realizaci zadržení, příkazu k zatčení, příkazu k předvedení, příkazu k dodání do výkonu trestu odnětí svobody či ochranného opatření
- › nelze provádět prohlídku a zajišťovat důkazy (lze pouze s příkazem/souhlasem)

ZAJIŠŤOVACÍ ÚKONY VE VZTAHU K ZÁSILKÁM

› ZADRŽENÍ a OTEVŘENÍ zásilek

- › k zadržení potřebný příkaz SZ/soudce (leďaže věc nesnese odkladu, pak je potřebný dodatečný příkaz)
- › otevřít zásilku může jen předseda senátu a v přípravném řízení SZ/policejní orgán se souhlasem soudu

› ZÁMĚNA zásilky obsahujících omamné látky, padělané peníze, zbraně či

jiné věci určené ke spáchání TČ nebo pocházející z TČ

- › potřebný příkaz soudce/SZ se souhlasem soudce
- › slouží ke zjištění osob podílejících se na nakládání se zásilkou

› ze stejných důvodů může být zásilka SLEDOVÁNA

- › potřebný souhlas SZ, leďaže věc nesnese odkladu (v takové případě pol. orgán SZ dodatečně vyrozumí)

- › **AKTIVNÍ** odposlech (zjišťování obsahu komunikace)
 - › zločiny s horní hranicí trestní sazby 8 let, taxativně vyjmenované TČ (§ 88 odst. 1 TČ) a TČ, k jejichž stíhání zavazuje mezinárodní smlouva (např. korupční TČ)
- › **PASIVNÍ** odposlech (nikoli obsah komunikace, ale údaje lokalizační a provozní)
 - › úmyslný TČ s horní hranicí trestní sazby 3 roky, taxativně vyjmenované TČ (§ 88a odst. 1 TČ) a TČ, k jejichž stíhání zavazuje mezinárodní smlouva (např. korupční TČ)
- › soudní **PŘÍKAZ** / souhlas odposlouchávané osoby (např. poškozeného)
[§ 88 odst. 5 tr. řádu]
- › maximální doba trvání aktivního odposlechu 4 měsíce
 - › může být opakovaně prodloužena nadřízeným (v přípravném řízení krajským) soudem

- › možnost využití informací získaných odposlechem i v jiné trestní věci
 - › je-li jejím předmětem TČ, pro který lze nařídit odposlech, nebo se souhlasem odposlouchávané osoby
- › nepřípustnost odposlechu komunikace mezi obviněným a obhájcem
 - › v takovém případě musí být záznamy bezodkladně zničeny
- › povinnost informovat o odposlechu dodatečně (po pravomocném skončení věci) odposlouchávanou osobu
 - › tato osoba může podat návrh k přezkumu odposlechu Nejvyšším soudem

DĚKUJI VÁM ZA POZORNOST

M U N I

L A W